

TANTÁRGYI TEMATIKA

2024/2025 tanév 1. félév; Jogász szak

Tantárgy neve: Magyar állam- és jogtörténeti gyakorlat I.	Tantárgy Neptun kódja: AJJOT273N1 (nappali) AJJOT273L1 (levelező) Tárgyfelelős intézet: Jogtörténeti és Jogelméleti Intézet Jogtörténeti Tanszék Tantárgyelem: kötelező
Tárgyfelelős: Dr. Petrasovszky Anna, egyetemi docens	
Közreműködő oktató(k): Dr. Koncz Ibolya Katalin, tanszékvezető egyetemi docens Dr. Gedeon Magdolna, tanszékvezető egyetemi docens Dr. Lehotay Veronika egyetemi docens dr. Jenei Péter oktató	
Javasolt félév: 1. őszi félév	Előfeltétel: -
Óraszám: nappali: 2 óra / hét levelező: 2 óra/félév	Számonkérés módja: kollokvium
Kreditpont: 1	Munkarend: nappali/levelező
<p>Tantárgy feladata és célja: A MAGYAR ÁLLAM- ÉS JOGTÖRTÉNETI GYAKORLAT I. tantárgy célja egyrészt a Magyar állam- és jogtörténet I. főtárgy tematikáját anyag követő módszerrel kiegészítse, gyakorlati oldalról világosítsa meg a főtárgy előadásain elhangzott elméleti felvetéseket. Másrészt a főtantárgyi előadáshoz kapcsolódóan felépített tematika szerint a fontosabb, részletesebb elemzést kívánó anyagok kis csoportokban történő elemzése. A hallgatók otthoni készüléssel, valamint a tanórákon való aktív részvétellel sajátítják el a gyakorlat anyagát. Az első félév Magyar állam- és jogtörténet I. főtárgy tananyagához igazodva önellenőrző kérdések formájában kérjük számon a tananyagot.</p> <p>Fejlesztendő kompetenciák: <i>tudás:</i> T2, T5, T7, T10, T12, T16, T18 <i>képesség:</i> K1, K4, K9, K10, K14, K19, K26 <i>attitűd:</i> A1, A2, A4, A5, A6, A18 <i>autonómia és felelősség:</i> F1, F3, F4, F5</p>	
Tantárgy tematikus leírása:	
<p>A gyakorlati időpontok meghatározásánál kiemelten figyelmet fordítunk a főtárggyal való összhangra, és arra, hogy a tankörök számára – bár más napokon kerültek meghatározásra a gyakorlati órák – azonos tempóban biztosítsuk a tárgy tematikus leadását, valamint minden hallgató azonos héten teljesíthesse zárthelyi dolgozati követelményt.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Félévi feladatok megbeszélése, Bevezetés, tantárgyi követelményrendszer ismertetése 2. Az államalapítás. A király és a királyi tanács az Árpádok korában. 3. A trónbetöltési elvek változásai; hatáskörei, a király helyettesítése (a kormányzó és a nádor) Az országos méltóságok 1526-ig Hűbériség kialakulása Magyarországon 4. Rendiség Magyarországon 5. Az Aranybullák évszázada 6. Központi szervek a vegyes-házi királyok időszakától 1848-ig 7. 2024. 10. 14-17. - 1. Zárthelyi dolgozat MÁJT I. 12-21 tankönyvi tételek és az Önellenőrző kérdéssor I. részéből 5 kérdés megválaszolása 8. Választójog fejlődése Magyarországon 	

9. Az országgyűlés szervezete és működése 1848-ig
10. Központi és helyi szervek 1848/1849-ben
11. **2024. 11. 25-28. - 2. Zárthelyi dolgozat** MÁJT I. 31-40 tankönyvi tételek és az Önellenőrző kérdéssor III. részéből 5 kérdés megválaszolása
12. Központi és helyi szervek a polgári Magyarországon 1867-1918
13. Pótzárthelyi dolgozatok írása.
14. Félév zárásával kapcsolatos technikai feladatok megbeszélése

Önellenőrző kérdéssor

Magyar állam- és jogtörténetből

2024/2025. tanév I. félév

I.

A törzsszervezet. Az államfő jogállása és központi közigazgatás fejlődése 1848-ig. Az önálló Erdély államszervezeti sajátosságai

1. A fejedelmi tisztség a törzsi időkben.
2. Mit tud az erdélyi állam szuverenitásáról?
3. Az önálló Erdély állami szuverenitásának jellemzői
4. Az erdélyi rendiség sajátosságai.
5. Az organikus állameszme
6. Trónbetöltési elvek Magyarországon.
7. Az ifjabb királyság (rex junior) intézménye.
8. A kormányzó a magyar államtörténetben.
9. Fejedelmi jogkörök az önálló Erdélyben.
10. Az országgyűlés és a királyi tanács viszonya III. András idején.
11. Mi volt az ún. országos tanács.
12. A királyi tanács a rendi kormányzat idején.
13. A Consilium Hungaricum.
14. A nádori cikkek.
15. Az erdélyi vajda jogállása.
16. Mit tud az országbírói tisztségről?
17. Mit tud a tárnokmesterről?
18. Mit tud az udvari kamráról.
19. Mit tud az udvari haditanácsról.
20. Mit tud ún. teokratikus állameszméről
21. Mik voltak az ún. káptalanok

II.

A központi végrehajtó hatalom a polgári korban. A szabadságjogok. A diktatórikus államberendezkedések

1. A rendi struktúrákkal történő szakítás legfontosabb elemei.
2. Mit tud az Olmützi Alkotmányról?
3. A Februári Pátens jellegzetességei.
4. A Birodalmi Tanács tanácsadó funkciói a neoabszolutizmus idején.
5. A Birodalmi Tanács képviseleti funkciói a neoabszolutizmus idején.
6. Mik voltak az ún. közös érdekű ügyek?
7. A magyar-horvát kiegyezés jellegzetességei.
8. Vallásszabadság és felekezeti egyenjogúság a dualizmus idején.
9. Mit tud az ún. Lex Apponyiról?
10. Mit tud az ún. Néphatározatról?

11. A király kormányzati felségjogai a polgári korban.
12. Az államfői hatalom rendezése 1920-ban.
13. A kollegiális képviselő az Országos Honvédelmi Bizottmányban.
14. Az 1849. április 14-i Függetlenségi Nyilatkozat jellegzetességei. [At. 373-374. o.]
15. A kormányzó elnök jogkörei (1849)
16. A Nemzeti Főtanács hatásköre (1945/1946)
17. A köztársasági elnök jogkörei a törvényhozás terén az 1946:I.tc. alapján.
18. A köztársasági elnök választása és felelőssége az 1946:I. tc. alapján.
19. A kormány hatásköre.
20. A Szövetséges Központi Intéző bizottság a Tanácsköztársaság idején.
21. Mi volt az ún. Népgazdasági Tanács.
22. A nemzetvezető és a nemzetvezetői munkatörzs.
23. A párt és az állam összefonódása (az állam megkétszereződése) a nyilas diktatúra idején.

III.

A rendiség kialakulása, a rendi és az abszolút monarchia jellegzetességei. Az országgyűlés kialakulása és fejlődése rendi és a polgári korban

1. A rend fogalma
2. A főurak (barones) és a köznemesek (nobiles) jogállása a középkori Magyarországon.
3. A centralizáció, mint a rendi képviselői monarchia kialakulásának egyik fő jellemzője.
4. Mit tud a rendi dualizmus garanciáiról?
5. Mik az abszolút monarchia legfontosabb jellemzői?
6. Az egyházi zsinatok, mint az országgyűlés kialakulásának előzménye.
7. A törvénylátó napok, mint az országgyűlés kialakulásának előzménye.
8. Fejenkénti megjelenés az országgyűlésen.
9. Mit tud az országgyűlés kerületi üléseiről?
10. Mit tud az országgyűlés tanácskozásainak tárgysorrendjéről?
11. A rendi országgyűlés tanácskozási nyelve.
12. Az erdélyi országgyűlés típusai.
13. A választói jogosultság általános feltételei és a cenzusok az 1848-as választójogi törvényben.
14. Mi volt az ún. választási földrajz?
15. Bethlen István 1922-es választójogi reformja
16. Az 1945-ös és az 1947-es választójogi törvény sajátosságai.
17. Mit tud a képviselői sérthetlenségről és felelőtlenségről?
18. Mi volt az obstrukció és annak milyen formáit ismeri?
19. Mi volt az ún. klotúr?
20. Az országgyűlés hatásköre.
21. A felsőház összetétele és hatásköre a két világháború közötti időszakban.

IV.

A helyi közigazgatás fejlődése Magyarországon

1. A királyi vármegye fogalma.
2. A királyi vármegye eredete.
3. A nemesi vármegye kialakulása.
4. A nemesi vármegye törvényhozásbeli jogköre.
5. A nemesi vármegye végrehajtásbeli jogköre.
6. A nemesi vármegye politikai jogai. [
7. A főispán jogállása a nemesi vármegyében.
8. A municipalisták elképzelései a nemesi vármegye reformjára.
9. A centralisták elképzelései a nemesi vármegye reformjára.
10. A prediális székek.
11. A szabad királyi városok önkormányzati autonómiája.
12. A szabad királyi városok gazdasági autonómiája.
13. A városi polgárság rétegződése.

14. A törvényhatóságok típusai a kiegyezés után.
15. A főispán jogállása a kiegyezés után.
16. A vármegyék közigazgatási autonómiája 1848/1849-ben.
17. A vármegyék igazságszolgáltatási autonómiája 1848/1849-ben.
18. A vármegye hatásköre a kiegyezés után.
19. A törvényhatósági bizottság és a közigazgatási bizottság 1867 után.
20. Mit tud az 1929-es közigazgatási reformról?
21. Budapest székesfőváros a polgári korban.

V.

Az igazságszolgáltatás rendszerének fejlődése Magyarországon

1. A királyi tábla
2. A lovagi becsületbíróság
3. A városok felsőbíróságai
4. Mi volt az ún. compromissionális törvénykezés
5. Mit tud az 1723. évi bírósági reformról
6. Mi volt az ún. Novus Ordo Judiciarius?
7. Mit tud az ispánok ítélkezéséről az államalapítást követő századokban
8. A nádori közgyűlés
9. A vármegyei törvényszékek
10. A városi bírászkodás
11. Az erdélyi ítélkező fórumok
12. A kerületi táblák
13. Mit tud az 1769-es ügyvédi rendtartásról
14. Kik voltak a pristaldusok?
15. Mit tud a káptalanok és konventek hiteles helyi tevékenységéről
16. A bírói összeférhetetlenség szabályai a polgári korban
17. A bírák felelősségére vonatkozó szabályok a polgári korban
18. A rendes bíróságok szervezeti rendszere a kiegyezés után
19. Az esküdtbíráskodás a dualizmus idején
20. Mit tud az ún. Hatásköri Bíróságról?
21. Az ügyészség szervezeti felépítése a kiegyezés után
22. Az 1852-es ügyvédi pátnens sajátosságai
23. Az ügyészség hatásköre
24. Mit tud az ügyvédség testületi szerveiről a polgári korban
25. A közjegyzői állások betöltése a polgári korban
26. A közjegyzők feladatai (jogkörük)
27. Mit tud a közjegyzői kamarákról
28. Az 1855-ös telekkönyvi pátnens jellegzetességei

Félévközi számonkérés módja és értékelése:

A félév során két zárthelyi dolgozat megírására kerül sor a tantárgy tematikus leírásánál megadott témakörökből, amelynek értékelése öt fokozatú jeggyel történik.

A hallgató szóbeli órai teljesítése a félévközi értékelés részét képezi. A szóbeli teljesítménnyel szembeni elvárások: latin jogi szöveg (szóösszetétel/szakkifejezés, mondat/jogelv) nyelvtani, kontextuális és jogdogmatikai értelmezése, grammatikai használata. Egy-egy a jogtudomány latinságára vonatkozó kultúrtörténeti-jogtörténeti témakör önálló feldolgozása és prezentálása.

Gyakorlati jegy teljesítésének módja, értékelése:

*A tantárgy teljesítése az **aláírás** valamint az öt fokozatú értékelés szerinti **gyakorlati jegy** megszerzésével történik.*

*Az **aláírás megszerzésének**: a tantárgy gyakorlati jellegénél fogva a szemináriumi órák látogatása, amelyek alól igazolatlanul csak 1 alkalommal kérhet az oktatótól felmentést a hallgató. Az egy alkalomnál több*

igazolt, valamint igazolatlan hiányzás beszámolási kötelezettséget von maga után. A beszámolás szóban, legkésőbb a szorgalmi időszak utolsó hetéig lehetséges.

A gyakorlati jegy az írásbeli zárthelyi dolgozatok és az órai szóbeli teljesítés értékelésén alapul.

Jeles érdemjegy eléréséhez a tananyag legalább 90%-os, a jó érdemjegy eléréséhez a tananyag 80%-os, a közepes érdemjegy eléréséhez a tananyag 70%-os, az elégséges érdemjegy eléréséhez pedig a tananyag 60%-os elsajátítása a kívánatos.

A gyakorlati jegy elfogadásához mindkét írásbeli zárthelyi dolgozat legalább elégséges érdemjeggyel történő értékelése szükséges. A félévközi szóbeli teljesítés gyakorlati jegybe történő beszámításának aránya 10%.

A gyakorlati jegy pótlása: a tanulmányi szabályzat alapján a szorgalmi időszakban a pótlásra megadott időpontban, a vizsga időszak első kéthetében pedig a Neptun rendszerben feltüntetett gyakorlati jegy pótlására kijelölt vizsgaalkalmakkor kerülhet sor.

Az adott ismeret átadásában alkalmazandó további / sajátos módok, jellemzők: előadás, magyarázat, tematikus prezentáció/szemléltetés, tréningmódszertan: frontális szemináriumi munka, interaktív és kooperatív oktatási módszer, megbeszélés, vita, páros-csoportos hallgatói munka, hallgatói kiselőadások, önálló hallgatói munka alkalmazása

Kötelező irodalom:

1. **Magyar alkotmánytörténet** (szerk.: Mezey Barna – Gosztonyi Gergely) Osiris Kiadó Bp. 2020. [a tételsorban At. rövidítéssel]
2. **Bölony József:** Magyar közjog I-II. Bp., 1942/43.
3. **Eckhart Ferenc:** Magyar alkotmány- és jogtörténet Osiris Kiadó, Budapest 2000.
4. **Werbőczy István:** Tripartitum Opus Juris consuetudinarii Regni Hungariae, M.Kir. Egyetemi Nyomda, Budapest. 1894.

Ajánlott irodalom:

1. **József Ruszoly: Beiträge zur neueren Verfassungsgeschichte** (Ungarn und Europa). *Ungarische Rechtshistoriker*. (Herausgegeben von Barna Mezey) Gondolat Kiadó. Budapest, 2009.
2. **Magyar állam- és jogtörténet forrásai (szöveggyűjtemény)** (szerk: Mezey Barna) Osiris Kiadó, Budapest, 1998.
3. **Csizmadia-Kovács-Asztalos: Magyar állam- és jogtörténet** Tankönyvkiadó, Budapest, 1998.
4. **Hóman Bálint – Szekfű Gyula:** Magyar jogtörténet Bp., 1936.